

CHARMNI QAYTA ISHLASH VA CHIQINDILARNI BOSHQARISH

Xomidom Abdumajid Abdurashid o‘g‘li

*Farg‘ona davlat texnikaa universiteti, Yengil sanoat muhandisligi kafedrası,
assistenti*

E-mail: homidovabdumajid89@gmail.com

Annotatsiya; Ushbu maqolada charmni qayta ishlash va chiqindilarni boshqarishning ahamiyati tahlil qilinadi. Charm sanoatining ekologik ta'siri, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash usullari, shuningdek, chiqindilarni boshqarishning samarali yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Maqola charmni qayta ishlash orqali resurslarni tejash, energiya va suvni samarali ishlatish, chiqindilarni kamaytirish kabi afzalliklarni ta'kidlaydi. Shuningdek, maqolada charm sanoatidagi chiqindilarni ajratish, qayta ishlash va yo‘q qilishning turli usullari hamda ularni boshqarishning ekologik jihatdan to‘g‘ri yo‘llari muhokama qilinadi.

Аннотация: В данной статье рассматривается важность переработки кожи и управление отходами. Анализируется экологическое воздействие кожевенной промышленности, методы снижения отходов и переработки, а также эффективные стратегии управления отходами. Статья подчеркивает преимущества переработки кожи, такие как экономия ресурсов, эффективное использование энергии и воды, а также снижение отходов. Также обсуждаются различные методы разделения, переработки и утилизации отходов в кожевенной промышленности, а также экологически правильные способы управления этими процессами.

Annotation: This article analyzes the importance of leather recycling and waste management. It examines the ecological impact of the leather industry, methods of waste reduction and recycling, and effective waste management strategies. The article emphasizes the advantages of leather recycling, such as resource conservation, efficient use of energy and water, and waste reduction. Additionally, it discusses various methods of separating, recycling, and disposing of waste in the leather industry, as well as ecologically appropriate ways to manage these processes.

Bugungi kunda atrof-muhitning ifloslanishi va resurslarning tejallishi dolzarb masalalarga aylangan. Ayniqsa, charm sanoati o‘zining atrof-muhitga salbiy ta’siri bilan tanilgan sohalardan biri hisoblanadi. Charmni qayta ishlash va chiqindilarni boshqarish, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda, ekologik muammolarni kamaytirish va barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun juda muhimdir. Ushbu maqolada charmni qayta ishlashning ahamiyati va chiqindilarni boshqarishning samarali usullari haqida so‘z boradi.

Charm sanoati, asosan, hayvonlar terisi bilan ishlashni o‘z ichiga oladi. Bu jarayon juda ko‘p kimyoviy moddalarni talab qiladi, shu jumladan, xlor, sulfurik kislotasi va boshqa zaharli kimyoviy moddalardan foydalaniladi. Natijada, bu sanoat chiqindilar va ifloslantiruvchi moddalar bilan ifloslanishga olib keladi. Shuningdek, charmni ishlab chiqarish ko‘plab suv resurslarini talab qiladi, bu esa suv tanqisligi bo‘lgan hududlar uchun katta xavf tug‘diradi. Charm sanoatining ekologik ta’siri juda katta va ko‘p jihatdan salbiydir. Bu sanoat bir nechta sohalarda atrof-muhitga zarar keltiradi, jumladan, resurslarning sarflanishi, kimyoviy moddalardan foydalanish, suv va havo ifloslanishi, hamda chiqindilarni boshqarishdagi muammolar. Keling, ularning har birini batafsil ko‘rib chiqaylik.

Charm ishlab chiqarish juda ko‘p tabiiy resurslarni talab qiladi, xususan, suv va energiya. Charmni ishlab chiqarish jarayoni, avvalo, hayvonlarni boqish va ular uchun ozuqa ishlab chiqarish bilan boshlanadi, bu esa katta miqdorda yer va suv resurslarini talab qiladi. Shuningdek, charmni ishlab chiqarish jarayonida energiya iste’moli yuqori, chunki terilarni tozalash, quritish va kimyoviy moddalar bilan ishlov berish uchun yuqori harorat va katta miqdorda energiya kerak [1].

Charmni qayta ishlashda eng katta muammo - bu kimyoviy moddalar. Teri materiallarini tozalash va o‘zgartirish uchun keng miqyosda zaharli kimyoviy moddalardan, masalan, xlor, sulfurlangan kislotalar, arsenik va boshqa og‘ir metallar ishlatiladi. Bu kimyoviy moddalarning ko‘pi atrof-muhitga chiqib, yerga, suvga va havoga zarar yetkazadi. Bunday moddalar inson salomatligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin, chunki ular tirik organizmlar orqali zanjir bo‘ylab yuqoriga ko‘tariladi.

Charm sanoati katta miqdorda suvni talab qiladi va bu suvni qayta ishlash jarayonida ko‘plab zararli kimyoviy moddalarga to‘ldiradi. Charmni qayta ishlashda foydalaniladigan kimyoviy moddalar, agar to‘g‘ri tarzda tashlanmasa, suv manbalarini

ifloslantiradi, bu esa ichimlik suvi resurslarini tahdid ostiga qo‘yadi va suvda yashovchi organizmlarga zarar etkazadi.

Charmni qayta ishlash jarayonida havo ifloslanishi ham yuzaga keladi. Kimyoviy moddalar va zaharli gazlar ishlab chiqarish jarayonida havoga chiqarilishi mumkin, bu esa havo sifatini pasaytiradi va jamoat salomatligi uchun xavf tug‘diradi. Misol uchun, ammiak va boshqa zararli gazlar, charmni ishlov berish jarayonida havoga tarqaladi.

Charm sanoatida chiqindilarni boshqarish juda muhim masala hisoblanadi. Charmni qayta ishlash jarayonida ko‘plab qattiq chiqindilar, suyuqliklar va kimyoviy moddalar hosil bo‘ladi. Agar bu chiqindilar to‘g‘ri boshqarilmasa, ular yerga yoki suvga aralashib, atrof-muhitga zarar yetkazadi. Qayta ishlash jarayonida hosil bo‘ladigan chiqindilarni to‘g‘ri ajratish, saqlash va yo‘q qilish juda muhimdir [2].

Charm ishlab chiqarish uchun zarur bo‘lgan yer maydonlarini yaratish uchun ko‘plab o‘rmonlar kesiladi. Bu esa tabiiy landshaftning o‘zgarishiga, o‘simliklar va hayvonlarning yashash muhiti yo‘qolishiga olib keladi. Xususan, charm uchun boqiladigan hayvonlarni yetishtirishda o‘rmonlarning kesilishi va tabiiy yashash joylarining kamayishi ekologik muammolarga olib keladi.

Charm ishlab chiqarish jarayonida, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda, ishchilar uchun xavfli sharoitlar mavjud. Kimyoviy moddalarga ta'sir qilish, noxush sharoitlarda ishlash va sanitariya sharoitlarining yetishmasligi inson huquqlarini buzish va ishchilar sog‘lig‘iga salbiy ta'sir ko‘rsatadi. Bundan tashqari, charm ishlab chiqarish ko‘pincha hayvonlarga nisbatan shafqatsizlik bilan bog‘liq bo‘lib, bu etika masalalarini keltirib chiqaradi. Charm sanoatining ekologik ta'siri katta bo‘lib, bu atrof-muhitga zarar keltiradigan ko‘plab omillarni o‘z ichiga oladi. Suv, havo ifloslanishi, kimyoviy moddalardan foydalanish, chiqindilarni boshqarishdagi muammolar va tabiiy resurslarning sarflanishi – bu barcha masalalar chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash va ekologik jihatdan to‘g‘ri boshqarish orqali hal etilishi kerak [3]. Bu masalalar echimini topish uchun sanoatdagi ishlab chiqarish jarayonlarini qayta ko‘rib chiqish, yangi texnologiyalarni joriy etish va ekologik toza usullarni qo‘llash zarur.

Charmni qayta ishlashning eng muhim afzallaridan biri bu tabiiy resurslarning tejanishidir. Yangi charm ishlab chiqarish uchun terilarni olish zarur, bu esa ko‘plab tabiiy resurslarni sarflaydi, jumladan, yer, suv va ozuqa resurslarini. Charmni qayta ishlash orqali yangi charmni ishlab chiqarish uchun hayvonlarni so‘yish va tabiiy resurslarni iste‘mol qilish zarurati kamayadi. Bu esa hayvonlarning himoya qilinishiga

va resurslarning yanada samarali ishlatilishiga yordam beradi. Qayta ishlangan charm materiallari asosan ichki qismlarda (masalan, poyabzal, sumkalar, kiyimlar) ishlatilishi mumkin, bu esa yangi charmni ishlab chiqarish talabini kamaytiradi. Bu jarayon orqali resurslar doimiy ravishda qayta ishlatiladi va yangi materiallar ishlab chiqarish uchun resurslarni tejashga erishiladi.

Charmni qayta ishlash jarayoni, yangi charmni ishlab chiqarishdan ko‘ra ancha energiya tejovchi hisoblanadi. Charmni tozalash, quritish va boshqa jarayonlar uchun energiya talab qilinsa-da, qayta ishlash jarayoni o‘ziga xos texnologiyalarni talab qiladi va ko‘plab holatlarda energiya sarfi yangi ishlab chiqarish bilan taqqoslaganda ancha kamroqdir. Masalan, qayta ishlash orqali materiallar tayyorlashda yuqori haroratda ishlash zarurati kamayadi, bu esa energiya iste‘molini sezilarli darajada pasaytiradi. Shuningdek, qayta ishlash usullari bilan foydalaniladigan kimyoviy moddalarning miqdori ham kamroq bo‘ladi, bu esa jarayonni energiya jihatidan yanada samaraliroq qiladi.

Charm sanoati o‘zining chiqindilari bilan mashhurdir. Charm ishlab chiqarish jarayonida olingan chiqindilar, xususan, o‘zgarib ketgan yoki sifatini yo‘qotgan materiallar, to‘qimachilikni qo‘llashda yoki boshqa sanoat tarmoqlarida ishlatilishi mumkin. Charmni qayta ishlash orqali bu chiqindilarni qayta ishlash imkoniyati yaratiladi. Masalan, eski charmni qayta ishlash orqali poyabzal, sumkalar yoki boshqa aksessuarlar ishlab chiqarish mumkin [4]. Qayta ishlangan charm materiallarining boshqa sanoat tarmoqlarida foydalanilishi chiqindilarning miqdorini kamaytiradi. Bu esa chiqindilarni yondirish yoki qoplash orqali ekologik zararlarni kamaytirishga yordam beradi. Qayta ishlashning keng qo‘llanilishi chiqindilarni boshqarishda muhim rol o‘ynaydi.

Charmni qayta ishlash orqali ishlab chiqariladigan yangi materiallar atrof-muhitga zarar yetkazadigan kimyoviy moddalarni kamroq o‘z ichiga oladi. Yangi charmni ishlab chiqarishda ishlatiladigan kimyoviy moddalar (masalan, xlor, arsenik, sulfur kislotalari) ekologik jihatdan zararlidir va atrof-muhitni ifloslantiradi. Charmni qayta ishlashda esa, bu moddalar kamroq ishlatiladi, chunki qayta ishlash jarayoni ancha xavfsizroq va ekologik toza hisoblanadi. Shuningdek, qayta ishlash jarayonlarida ishlatiladigan materiallar ko‘pincha biologik ravishda degradatsiya qilinadigan materiallarga aylantiriladi, bu esa tabiiy resurslarga bo‘lgan zararli ta'sirni kamaytiradi. Qayta ishlash

orqali chiqindilarning ifloslantiruvchi moddalar bilan aralashishi oldini olish mumkin [5].

Charmni qayta ishlash ekologik barqarorlikni ta'minlash va resurslarni samarali ishlatish yo'lida muhim bir qadam hisoblanadi. Ushbu jarayon orqali nafaqat yangi charm ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan tabiiy resurslar, balki energiya va suv ham tejraladi. Charm sanoatining ekologik ta'sirini kamaytirish uchun qayta ishlashni kengaytirish, chiqindilarni boshqarishni takomillashtirish va atrof-muhitni ifloslantiruvchi moddalar miqdorini kamaytirish zarur.

Charmni qayta ishlashning yana bir afzalligi — bu iqtisodiy jihatdan foydalidir. Yangi ish o'rinlari yaratish, mahalliy iqtisodiyotga qo'shimcha qiymat yaratish va barqaror ishlab chiqarish tizimlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bularning barchasi atrof-muhitni saqlab qolish va ijtimoiy mas'uliyatni oshirishga yordam beradi [6].

Shuningdek, charmni qayta ishlash orqali hayvonlarga nisbatan shafqatsizlikni kamaytirish va ekologik toza mahsulotlarga bo'lgan iste'molchilar talabini qondirish mumkin. Bu jarayonni rivojlantirish, iste'mol madaniyatini barqarorlashtirish va atrof-muhitga bo'lgan ta'sirni kamaytirishning samarali usulidir. Natijada, charm sanoatining qayta ishlash jarayonini joriy etish, ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy foydalarga erishish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, ushbu jarayonning muvaffaqiyati sanoatni qayta qurish, texnologiyalarni yangilash va samarali chiqindilarni boshqarish strategiyalarini joriy qilishga bog'liq.

Adabiyotlar

[1]. Tursumatova Shaxlo Samiyevna, & Mamatqulova Saida Raxmatovna. (2022). The importance of creating embroidery patterns from the methods of artistic decoration in the light industry. Innovative Technologica: Methodical Research Journal,3(05),1–10.

[2].Raxmatovna.M.S.(2022). Analysis of women's clothes sewing-a study to develop a norm of time spent on the technological process of knitting production. International Journal of Advance Scientific Research.2(03).16-21.

[3].Raxmatovna.M.S.(2022).Research on the development of norms of time spend on the technological process of sewing and knitting production; basic raw materials,

their composition and properties. Innovative Technologica: Methodical Research Journal, 3(03), 28-32. ISSN:2776-0987, Volume3, Issue5, May, 2022.7

[4]. Raxmatovna.M.S.(2021). The description of perspective fashion trends in men's clothing. Innovative Technological:Methodical Research Journal,2(10),15-20.

[5].Nizamova, B. B., & Mamatqulova, S. R. (2021). Analysis of the Range Of Modern Women's Coats. The American Journal of Engineering and Technology, 3(9), 18-23.

[6]. Tursunova, X.Sh., Mamatqulova Saida Rahmatovna. (2020). Ayollar paltosi uchun gazlamalar taxlili. 3 rd international congress of the human and social science researches (itobiad).